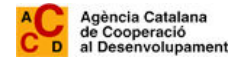

Maleta Pedagògica

Un equipatge per a la interculturalitat

Consultar

Codis de família en diferents països

Breu descripció sobre els diferents codis familiars a Senegal, Romania i El Marroc, que permet conèixer més les normes i algunes concepcions de gènere en cadascun d'aquests països.

MARROC: LA MOUDAWANA

(Resum sobre el Codi de família marroquina extret Del Lligall, núm. 27 (26 d'octubre de 2004), en Rhimo el Majdoub ben Omar)

La immigració marroquina és un dels col·lectius majoritaris a Espanya i específicament a Catalunya.

Els conflictes que es plantegen al sí de la família immigrant marroquina resident a Espanya, als com la dissolució del vincle matrimonial i els seus efectes, fa necessària la intervenció dels jutges o tribunals espanyols, que han de pronunciar-se sobre la controvèrsia, amb un desconeixement absolut sobre la regulació jurídica de l'Estatut personal aplicable als cònjuges de nacionalitat marroquina.

Als immigrants marroquins els és aplicable el text legal de la Moudawana, que és l'estatut personal dels marroquins i que regula institucions com el matrimoni, el divorci, la filiació legítima, successions... totes elles molt arrelades en la societat musulmana, i que tenen com principal referent el llibre sagrat "Alcorà".

La Moudawana va ser promulgada en dues etapes entre 1957 i 1958, i reformada pel Dahir de 10 de setembre de 1993. Posteriorment es va produir una altra modificació que va entrar en vigor el 4 de febrer de 2004 i la Moudawana ha passat a denominar-se Codi de Família. Les esmentades reformes es van produir gràcies a les pressions que van exercir, entre d'altres, les associacions de dones.

Després de la reforma de la Moudawana, se li dóna una nova concepció al matrimoni. En l'article 5 defineix el matrimoni com un contracte legal mitjançant el qual un home i una dona consenteixen a unir-se a fi d'assolir una vida conjugal en comú i duradora. Tenen com a finalitat viure en la fidelitat, l'honestedat i la fundació d'una família estable i sota la direcció dels dos esposos, conforme a les disposicions del Codi. Aquest precepte no sols recull la coresponsabilitat familiar, sinó que a més a més introdueix el consentiment i substitueix el terme procreació pel de fundació d'una família, d'acord amb l'evolució social que s'està suscitant al si de la societat marroquina, i sobretot pel rol que la dona exerceix, amb la seva incorporació a l'àmbit laboral i la seva correlativa assumpció de les càrregues familiars.

Els **requisits per a la validesa del matrimoni** són:

1. L'edat

El codi de l'estatut personal de 1993 establia que la capacitat legal per contreure matrimoni, en el cas de l'home era a partir dels 18 anys, i en el de la dona era a partir dels 15 anys. Després de l'última reforma es recull el principi d'igualtat en matèria d'edat per contreure matrimoni, que queda fixada uniformement en 18 anys.

2. El consentiment

El dret a forçar o coaccionar recollit en el Dret Musulmà Clàssic, que permetia al pare o al tutor matrimonial casar els seus fills sense el consentiment d'aquests, va ser derogat el 1993, moment en què es comença a exigir el consentiment i la signatura de l'esposa en l'acta matrimonial davant dos adults (notaris).

Encara així, la dona no podia contreure matrimoni per ella mateixa, havia de passar necessàriament per la mediació d'un home a qui ella li donava el mandat per casar-la, que era el tutor matrimonial (Ouali).

Amb la reforma del 2004 tota dona major d'edat pot concloure per si mateixa el contracte de matrimoni, és a dir sembla la figura de l'Ouali.

3. El dot "sadaq"

L'Estatut Personal estableix el dot, com una condició de fons indispensable per a la validesa del matrimoni, i així tot acord que impliqui la no fixació del dot és nul. S'entén per dot "sadaq" tot bé dau pel marit a l'esposa i que pot ser una quantitat de diners o un bé moble o immoble.

Si bé la determinació del dot constitueix un requisit de validesa per a la conclusió de l'acte matrimonial, la llei no estipula ni el mínim ni el màxim que l'espòs ha de versar a l'esposa; són les parts els qui de comú acord estableixen quin serà la quantia o el bé objecte del dot. En la pràctica quotidiana els factors que porten a la fixació del dot són els següents:

- Els usos i costums del lloc
- La classe social a la qual pertany l'esposa
- La situació socioeconòmica de l'espòs

L'espòs no pot exigir a l'esposa la consumació del matrimoni, si no ha versat la totalitat del "sadaq". El "sadaq" passa a ser de propietat exclusiva de la dona que té la lliure disposició sobre el mateix. L'espòs no pot exigir a la futura esposa cap contraprestació pel "sadaq".

POLIGÀMIA

En matèria de capacitat matrimonial un dels punts més polèmics del dret islàmic és l'admissió de la poligàmia. El baró pot tenir fins a quatre manilles mentre que la dona no pot contreure vàlidament matrimoni més que amb un baró.

Malgrat les pressions socials exercides per les diferents associacions de dones per a la supressió de la dita institució, no ha estat derogada però la Moudawana de 1993 va introduir algunes limitacions.

L'article 30 de la Moudawana, recollia la redacció següent:

1. La primera esposa ha de ser avisada de la intenció del seu espòs de contreure un nou matrimoni. Aquesta última també ha de ser avisada que el seu futur espòs està ja casat.
2. La dona té dret a demanar que el seu marit es comprometi en l'acta de matrimoni a no incorporar una nova esposa i en el cas que aquest compromís fora violat, l'esposa té dret a demanar la dissolució del matrimoni.
3. Si la dona no s'ha reservat el dret d'opció, i el seu marit contreu un nou matrimoni, ella pot sol·licitar al jutge que apreciï el perjudici que li causa aquesta nova unió.

4. En tot cas, si una injustícia causa perjudici a les manilles, el jutge denegarà l'autorització a la poligàmia.

La principal novetat de la reforma de 2004 és la introducció del control judicial de la poligàmia; el jutge ha d'assegurar-se de la inexistència de qualsevol presumpció d'iniquitat i estar convençut de la capacitat del marit de tractar a la segona esposa i als seus fills en peu d'igualtat amb la primera i garantir-los les mateixes condicions de vida (Aquesta primera regla no és més que l'aplicació d'un manament diví - Versos 3 i 129, les dones).

La poligàmia no serà autoritzada pel tribunal si el marit no disposa de suficients recursos per mantenir les dues famílies i garantir-los tots els drets (la pensió d'aliments, l'allotjament i la igualtat entre les manilles).

ROMANIA

La legislació romanesa preveu càstigs per la violència en famílies. L'article 180 paràgraf 1.1 del Codi Penal especifica que un acte de violència per part de les parts dins una família es castiga amb presó entre 6 mesos i 1 any, a banda de amb una multa.

En el paràgraf 3 del mateix article fa falta que l'acció penal s'engega amb una demanda per part de la víctima, o per part de qualsevol persona que té coneixement del maltractament. La reconciliació de les parts atreu la renúncia al procés penal, fins i tot quan es tracta d'una demanda d'ofici.

En funció de la gravetat del fet s'estableix el càstig que pot arribar fins als 5 anys de detenció (presó), si s'han fet danys corporals (art.182).

La violència domestica està acceptada en instància com a motiu de divorci. A Romania hi ha una institució pública (Agència Nacional de Protecció a la Família) i una multitud d'ONGs que treballen per a la protecció de la família i l'atenció en casos de violència domèstica (amb recursos com a cases d'acollida).

Fins al 2002, la legislació romanesa no incriminava la violació conjugal, ni la violència domèstica d'una manera explícita.

Conceptes culturals

Una dona es considera "bruta" pel fet d'haver portat al món una filla/fill, encara que ho faci dins un àmbit sagrat com és la família. La dona en quarantena post-part es considera "bruta", per això s'ha d'anar a l'església, on el capellà li farà rituals de purificació.

Si dona a llum a una nena es considera "bruta" per 6 setmanes, si dona llum a un baró només 3 setmanes. En el bateig, el baró pot entrar a l'altar, les noies no.

Aquesta és una tradició que respecten molt les dones romaneses que estan a Espanya. Es fa independentment del nivell social, encara que en l'àmbit rural és molt estricte.

Es considera l'home "el cap de família".

En la comunitat gitana, la dona no pot disposar dels seus béns, l'home se'ls administra. Ella no pot signar contractes sense el permís del marit. Ell té el dret de pegar a la dona en "límits tolerables" sense que la dona pugui "aixecar la mà".

En algunes comunitats, l'home pot divorciar-se (deixar la dona), pot repudiar la dona, sense que la dona pugui fer el mateix. Les infidelitats dels homes són acceptades, les d'una dona li destrueixen la reputació. La violació contra una dona és considerada una lesió greu de la propietat d'un home (del marit o del pare de la dona), es considera ofès a l'home i no a la dona que ha patit l'agressió.

SENEGAL

Aspectes positius del codi familiar senegalès:

- El marit i la dona tenen els mateixos drets com a persona.
- Els articles 108 i 111 del codi (1972) van reconèixer la protecció i els drets de les dones, prohibeix el matrimoni forçat (encara que es practica encara als pobles).
- El codi penal, llei del 24 de gener 1999, rebutja severament la violència cap a la dona, encara que socialment està tolerada.

Aspectes negatius del codi familiar senegalès:

- El desconeixement dels seus drets.
- Dret del marit d'elegir l'estatut conjugal del matrimoni.
- El poder és paternal, en raó de la seva qualitat de cap de família.
- La nacionalitat és transmesa només pel pare, no de la mare.
- La dona no pot transmetre la seva nacionalitat al seu fill, ni al seu marit si aquest és estranger.

- Prohibició a la dona d'accedir al cos de funcionaris de la duana.

La dona, un vegada casada, està sota la responsabilitat del marit amb les directives que el seu pare dóna al marit:

- Es considera la dona com una persona que ve a completar al marit.
- El diàleg és una manera d'arreglar els problemes (encara que de vegades no existeix).
- La unitat com a parella.
- Està prohibit tots actes de violència cap a la dona (en aquest punt insisteixen molt els pares)
- Es busca sempre la mediació d'una altra persona abans que els pares (per exemple: amic, oncle, tia) en cas de conflicte entre la parella.

Els maltractaments poden ser en primer lloc psicològics. El maltractament pot tenir un aspecte més greu quan el marit arriba a pegar a la dona. En aquest cas, depèn de com la família concep si és violència o no i la seva gravetat (basant-se sovint en si hi ha marques visibles). En el cas que determini que és greu, la família es reagrupa per tractar els fets, depenent de la família (situació social i econòmica, el pare pot emportar-se a la filla, moltes vegades es pot trencar el matrimoni només amb la decisió del pare).

El problema més greu és el maltractament psicològic que moltes dones viuen dins el seu matrimoni sense dir res, perquè els resta no pensin que no és valent, que no aguanta res, es té la idea que les dones han d'aguantar aquests fets perquè els seus fills/filles surtin beneficiades (una dona que suporta una situació difícil dins el seu matrimoni tindrà uns bons fills/filles amb una bona situació i seran persones respectades).

Quan sorgeix una situació de violència (crits, insults, baralles) dins una casa (a Senegal), els veïns no pensen que sigui violar la intimitat de la parella el fet d'acudir a la casa per separar-los i intenten mitjançar entre ells. No importa que no siguin familiars o amics, es concep que una persona pugui estar en perill i que calgui assistir-la.

La policia no intervé en les disputes de parella.

No es denuncien els maltractaments com a Espanya, sinó que quan la família s'assabenta que hi ha una situació de violència tot seguit fa una reunió per detectar el problema. Aquest, sovint, es resol amb un acord, i la dona ha de perdonar els fets.

La violència sexual està condemnada per la llei. Però dins el matrimoni es veu normal que el marit exigeixi o obligui la seva dona tenir relacions sexuals amb o sense el seu consentiment ("no vull, però

estic obligada per ser la seva dona”). Moltes vegades, quan la dona explica els fets a una amiga o a la família, es dóna la raó al marit, perquè culturalment la dona està educada per servir el seu marit quan ell vol, no importa que ella no tingui ganes.